

СТВОРЕННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація: проаналізовано процес створення та еволюцію Європейського союзу.

Ключові слова: Європейський союз, створення та еволюція.

Abstract: *The process of creating and evolving the European Union was analyzed.*

Keywords: *The European Union, creation and evolution.*

Вступ

Протягом тривалого періоду Європа була роздроблена на декілька державних утворень та не була цілісною. Лише після Другої світової війни, коли Європа понесла важкі втрати. Про необхідність створення Сполучених штатів Європи заявив Вінстон Черчіль, який закликав 19 вересня 1946 року у своїй промові в Цюрихському університеті. Як результат, в 1949 році була створена Рада Європи — організація, яка існує досі (її членом є і Україна). Рада Європи, однак, була (і залишається) чимось на зразок регіонального еквівалента ООН, зосередила свою діяльність на проблемах забезпечення прав людини в європейських країнах. Саме ці події сприяли подальшій появі ЄС.

СТВОРЕННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Першим кроком, з якого починалося будівництво Європейського Союзу, послужила заява (декларація), з яким в 1950 р виступив в Парижі міністр закордонних справ Франції Робер Шуман. Пропозиції, озвучені ним від імені свого уряду, в даний час прийнято відповідно називати «планом Шумана», а дату його оголошення (9 травня 1950 г.) - відзначати як «День Європи» (офіційне свято Європейського Союзу). В Україні День Європи відзначається у третю суботу травня.

Реальним автором даного плану, однак, не була Р. Шуман, інший політичний діяч - Жан Монне.

Першим етапом Європейської інтеграції відбулося підписання Паризького договору 18 квітня 1951 про створення Європейського співтовариства вугілля і сталі (ЄСВС). До складу ЄСВС увійшли шість країн: Бельгія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Німеччина та Франція, які в подальшому стали «локомотивом» європейської інтеграції. Договір про ЄСВС набув чинності 23 липня 1952 року.

27 травня 1952 року країни «європейської шістки» підписують Договір про заснування Європейського оборонного співтовариства (ДЄОС), який підтримала навіть Велика Британія.

З метою поглиблення економічної інтеграції ті ж шість держав у 1957 році заснували Європейське економічне співтовариство (ЄЕС, Спільний ринок) (ЕЕС — European Economic Community) та Європейське співтовариство з атомної енергії (Euratom — European Atomic Energy Community). ЄЕС був створений в першу чергу як митний союз шести держав, покликаний забезпечити свободу переміщення товарів, послуг, капіталів та людей. Євроатом повинен був сприяти об'єднанню мирних ядерних ресурсів цих держав. Найважливішим з цих трьох європейських співтовариств було Європейське економічне співтовариство, так що пізніше (в 1990-ті роки) воно стало іменуватися просто Європейським співтовариством (ЕС — European Community). ЄЕС було засновано Римським договором 1957 року, який набрав чинності 1 січня 1958. В 1959 членами ЄЕС був створений Європейський парламент — представницький консультативний, а пізніше і законодавчий орган.

Другим етапом Європейської інтеграції можна вважати приєднання Великої Британії і ряду інших країн. Ірландія та Данія, також вступили в ЄЕС. Хоча під час даної інтеграції виникало немало проблем при вступі. Аналогічне рішення прийняла й Норвегія.

Греція подала заявку на вступ до ЄЕС у червні 1975 і стала членом спільноти 1 січня 1981.

В 1979 були проведені перші прямі вибори в Європейський парламент.

В 1985 Гренландія отримала внутрішнє самоврядування та після референдуму вийшла з ЄЕС.

Португалія та Іспанія подали заявки в 1977 і стали членами ЄЕС з 1 січня 1986. У лютому 1986 в Люксембурзі було підписано Єдиний європейський акт.

Третім етапом Європейської інтеграції стало підписання в 1992 всіма державами, що входять до Європейського співтовариства Договору про створення Європейського союзу (саме поняття «Європейський Союз» з'явилося ще під час Паризької конференції 1972 року) — Маастрихтський договір.

Маастрихтський договір заснував три опори ЄС:

- Економічний та валютний союз (ЕВС),
- Загальну зовнішню політику та політику безпеки (СЗБП),
- Загальну політику в галузі внутрішніх справ та юстиції.

В 1994 в Австрії, Фінляндії, Норвегії та Швеції проводяться референдуми про вступ до ЄС. Більшість норвежців знову голосує проти.

Австрія, Фінляндія (з Аландськими островами) та Швеція стають членами ЄС з 1 січня 1995.

Членами Європейської асоціації вільної торгівлі залишаються лише Норвегія, Ісландія, Швейцарія та Ліхтенштейн.

В 1997 р. членами Європейського співтовариства був підписаний Амстердамський договір (набрав чинності в 1999 р.). Основні зміни щодо Амстердамського договору стосувалися:

- спільної зовнішньої політики та політики безпеки СЗБП
- створення «простору свободи, безпеки та правопорядку»
- координації в сфері правосуддя, боротьби з тероризмом та організованою злочинністю.

Ці зміни торкнулись повноважень та напрямків діяльності, а також привели інституційні механізми до цілей, визначених Маастрихтським договором.

Особливу роль у цьому відіграло укладення у 1997 році Шенгенської угоди про вільне (безвізове) пересування громадян у межах Євросоюзу.

Також 1 червня 1998 року розпочав роботу Європейський центральний банк.

26 лютого 2001 року був підписаний Ніццький договір, який вніс зміни в механізми інституційного розвитку ЄС з огляду на його майбутнє розширення. Зокрема, квоти представництва в інституціях ЄС були перерозподілені з урахуванням потенційної участі у них нових членів.

Четвертим етапом Європейської інтеграції стало 1 січня 2002 року до готівкового обігу була введена єдина грошова одиниця ЄС – євро, що стало етапом переходу до формування економічного та валютного союзу ЄС – найвищого етапу інтеграції.

9 жовтня 2002 Європейська комісія рекомендувала 10 держав-кандидатів на вступ до ЄС в 2004: Естонію, Латвію, Литву, Польщу, Чехію, Словаччину, Угорщину, Словенію, Кіпр, Мальту. Населення цих 10 країн склало близько 75 млн; їх спільний ВВП по паритету купівельної спроможності — приблизно 840 млрд. доларів США, приблизно рівний ВВП Іспанії.

По завершенні переговорів між «старими» та майбутніми «новими» членами ЄС позитивне остаточне рішення було оголошено 13 грудня 2002. Європейський парламент затвердив рішення 9 квітня 2003.

16 квітня 2003 в Афінах 15 «старими» і 10 «новими» членами ЄС був підписаний Договір про приєднання. В 2003 в дев'яти державах (за винятком Кіпру) були проведені референдуми, а потім підписаний Договір був ратифікований парламентами.

1 травня 2004 Естонія, Латвія, Литва, Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Словенія, Кіпр, Мальта стали членами Євросоюзу.

Після приєднання до ЄС десяти нових країн, рівень економічного розвитку яких помітно нижче середньоевропейського, лідери Євросоюзу опинилися у становищі, коли основний вантаж бюджетних видатків на соціальну сферу, дотації сільському господарству і т. д. лягає саме на них. Водночас ці країни не бажають збільшувати частку відрахувань до загальносоюзного бюджету понад встановленого документами ЄС рівня в 1% ВВП.

Друга проблема полягає в тому, що після розширення Євросоюзу менш ефективним виявився колишній принцип прийняття найважливіших рішень консенсусом. На референдумах у Франції і в Нідерландах в 2005 проект єдиної Конституції ЄС був відхилений, і весь Євросоюз, як і раніше живе з цілого ряду основоположних договорів.

1 січня 2007 року відбулося чергове розширення Євросоюзу — входження в нього Болгарії та Румунії. Євросоюз перш попереджав ці країни, що Румунії та Болгарії належить ще чимало зробити в області боротьби з корупцією та реформування законодавства. У цих питаннях Румунія, на думку європейських чиновників, відставала, зберігаючи пережитки соціалізму в структурі економіки і не відповідаючи стандартам ЄС.

У грудні 2007 р. глави держав і урядів ЄС року підписали Лісабонський договір про реформу Європейського Союзу (набув чинності 1 грудня 2009). Він ставить ЄС на нову договірну основу і має зробити його демократичнішим, прозорішим та ефективнішим.

У 2013 до ЄС приєдналась Хорватія. На сьогодні три країни мають статус кандидатів на вступ до ЄС: Македонія, Туреччина, Чорногорія.

23 червня 2016 у Великобританії відбувся референдум про вихід країни з Євросоюзу — «Брекзїт» (скорочення від Britain Exit — «Британія виходить»).

Прихильники автономії перемогли, набравши 51,9% голосов. За те, щоб залишитися, проголосували 48,1% населення. Явка склала 72,2% — це більше 46 млн осіб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Корнієнко В. О. Парти́йна ідеоло́гія: система цінностей, або синдром «суспільної кататонії»? [Текст] / В. О. Корнієнко, С. Г. Денисюк, О. В. Буряченко. Гілея : збірник наукових праць [гол. ред. В. М. Вашкевич]. Київ : ВІР УАН, 2017. Вип. 117. С. 253–269

2. Історія Європейського Союзу [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Історія_Європейського_Союзу - Назва з екрану.

3. Створення та еволюція Європейського союзу. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://kimo.univ.kiev.ua/MVZP/64.htm> - Назва з екрану.

4. Історія створення і розвитку Європейського Союзу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://politics.ellib.org.ua/pages-8134.html> - Назва з екрану.

5. Створення Європейського Союзу [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://pidruchniki.com/1376102548490/pravo/stvorennya_yevropeyskogo_soyuzu - Назва з екрану.

Висновки

З усього вище сказаного можна зробити висновок що Європейський союз і надалі буде існувати та розвиватись, до його складу будуть приєднуватись все нові країни в тому числі і Україна, але для цього знадобиться певний час аби досягнути необхідних вимог для вступу. Також будуть змінюватись основні напрямки роботи на наступні десятиліття. Серед них – розвиток економіки, безпека та лідерство на світовій арені.

Панасюк Богдан Васильович – студент групи УБ-17б, Факультет менеджменту і інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: bodypanasyuk@gmail.com.

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** - кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук., e-mail: valkorney1958@gmail.com.

Panasyuk Bohdan Vasylovych - student of UB-17b group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: bodypanasyuk@gmail.com.

Supervisor: Valeriy Kornienko - Candidate of Historical Sciences, Doctor of Political Science, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences. e-mail: valkorney1958@gmail.com.